

УДК 14

Левченко Є.- ст. гр. БМ-21

*Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя*

## **СТОЇЦИЗМ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ДИСКУРСИВНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО МИСЛЕННЯ**

Науковий керівник: доц. Довгань А.О.

Стоїцизм є одним з головних філософських напрямків елліністичного періоду античної грецької філософії і логіки. Логіка стоїцизму виникла в лоні сократівської традиції.

Стоїцизм є новим кроком у розвитку логіки завдяки тому, що філософствування еллінів привело до формулювання питання про співвідношення буття і мислення. А це дало можливість глибоко розкрити мистецтво міркування і дискусії, мистецтво перемагати співбесідника за допомогою заперечення. Тому метод Зенона не був методом прямого доказу. Зенон доказував від протилежного, зводячи до абсурду точку зору противника, яка протилежна його власній. Це означає, що Зенон користувався законом виключеного третього. Щоб доказати, що "А є В" істинне, Зенон доказував, що "А не є В" хибне, а хибність останньої тези Зенон доказував виходячи із припущення, що теза "А не є В" – істинне, що приводить до однакової істинності С і не С, а це неможливо. Міркування Зенона називались "епіхейрема" тобто стиснутий умовивід, а також "апорія"- безвихідний стан. Для Зенона істинне буття - несуперечливе, а тому суперечливе буття - це буття уявне. Парадокси Зенона зводяться до того, що припущення існування руху приводить до суперечностей. Зенон показав, що розумовий аналіз руху несподівано приводить до результатів, що різко розходяться з очевидністю чуттєвого сприйняття. Стріла летить, залишаючись в спокої, герой Ахіл не може догнати черепаху... Апорії Зенона свідчать і про суперечність буття, і про складність розуміння реальних процесів руху. Широкому колу читачів, які вивчають філософію, відомі міркування Зенона про пізнаваність буття під назвою "апорії Зенона". Швидконогий Ахіллес ніколи не зможе наздогнати черепаху. Нехай на початку руху їх розділяє відстань  $a$ , і Ахіллес біжить у  $k$  разів швидше за черепаху. Доки Ахіллес пробіжить цей проміжок довжиною  $a$ , черепаха встигне відповзти від нього на відстань  $a/k$ . Коли Ахіллес пробіжить і цей проміжок  $a/k$ , черепаха відповзе на відстань  $a/k^2$ , і так далі. Таким чином, Ахіллес ніколи не наздожене черепаху, бо між ними завжди буде деяка відстань. Проміжок часу, який необхідно подолати Ахіллесу від початкової точки руху до тієї точки, де він наздожене черепаху, у викладенні парадоксу розбивається на нескінченну кількість відрізків. З того, що кількість цих відрізків нескінченна, робиться висновок, що сума їх величин також нескінченна, тобто Ахіллесом «завжди» відставатиме від черепахи і «ніколи» її не наздожене. Цей висновок, що подається як очевидний, насправді є хибним: величини проміжків часу утворюють спадну нескінченну геометричну прогресію зі знаменником  $q=1/k$  ( $q<1$ ), сума членів якої не зростає до нескінченності, а прямує до певної скінченної величини.

Стоїки відділили проблему логічного наслідку як процесу витікання думки із думки від проблеми істинності кожного судження окремо. В логіці міркування стоїки признавали можливість отримання правильного висновку, отриманого при допомозі хибної тези. Так, логік Хріссип сформулював принцип, згідно якого кожне судження може бути або істинним, або хибним (закон виключення третього).